

VLOGA VIŠJEŠOLSKEGA ZAVODA PRI ISKANJU PRVE ZAPOSLITVE DIPLOMANTOV

The role of a post-secondary education institution in search of the first job of graduates

Roman Rehberger
Šolski center Kranj, Višja strokovna šola
rehberger@siol.net

Povzetek

Višja strokovna šola Šolskega centra Kranj si aktivno prizadeva, da njeni študenti in diplomanti pridobijo uporabno praktično znanje, kar jim omogoča zaposljivost in osebno rast. Obenem ima za eno svojih temeljnih nalog spremljanje in zagotavljanje kakovosti, ki jo potrjuje zadovoljstvo študentov ter njihovi uspehi pri nadaljnjem študiju in zaposlovanju. Vloga višje šole pri iskanju zaposlitve diplomantov je pomembna, zato želi ta članek podati nekaj predlogov za dvig kakovosti delovanja višje šole v zvezi z zaposljivostjo diplomantov. Oblikovali smo predloge za pomoč študentom pri načrtovanju kariere, in sicer ustanovitev kariernega centra ali vključitev vsebin karierne orientacije v kurikulum. S pomočjo anketnega vprašalnika za diplomante Višje strokovne šole pa bomo spremljali potek njihovega zaposlovanja in ugotovili, kje še lahko izboljšamo kakovost dejavnosti Višje strokovne šole na tem področju.

Ključne besede: zaposlovanje diplomantov, višja šola, karierna orientacija, karierni center

Abstract

The post-secondary education institution Višja strokovna šola at the school centre Šolski center Kranj aims at its students acquiring useful practical knowledge, which enables their employability as well as their personal growth. Simultaneously, one of the basic tasks of the school is quality assurance, which aims at contentment of the students and their success in further studies or employment. The role of the post-secondary education institution in search of the first job of its graduates is very important. This article wants to give some recommendations for the advancement of quality of school's activities connected with employability of graduates. We have drawn up proposals for helping students with planning their careers, namely foundation of a career centre or including career orientation in school curriculum. With the help of a questionnaire for the graduates, we will be able to monitor their search of the first job and find areas where advancements can be achieved.

Keywords: employment of graduates, post-secondary education institution, career orientation, career centre

Uvod

Višja strokovna šola Kranj si v svoji viziji med drugim zastavlja pomemben cilj, da si njeni študenti in diplomanti pridobijo uporabno praktično znanje, kar jim omogoča zaposljivost in osebno rast. Obenem ima za eno svojih temeljnih nalog spremljanje in zagotavljanje kakovosti, ki jo potrjuje zadovoljstvo študentov ter njihovi uspehi pri nadaljnjem študiju in zaposlovanju. Pričujoči članek želi ugotoviti, kakšna je vloga višje šole pri iskanju zaposlitve diplomantov, kakšna je zaposljivost diplomantov ter predvsem podati predloge za dvig kakovosti delovanja višje šole v zvezi z zaposljivostjo diplomantov.

Za pripravo omenjenih predlogov smo preučili razpoložljive informacije o trenutni situaciji v zaposlovanju diplomantov višješolskega izobraževanja v Republiki Sloveniji. Pripravili smo tudi anketo med diplomanti Višje strokovne šole Šolskega centra Kranj, s pomočjo katere želimo ugotoviti, ali so diplomanti zaposleni in v kakšni panogi, v kolikšnem času so pridobili zaposlitev, kakšne so njihove želje glede nadaljnjega izobraževanja in kakšna je vloga višješolskega zavoda pri iskanju zaposlitve. Ugotoviti želimo tudi, kakšna znanja, spretnosti in kompetence so diplomanti še pridobili, saj je po le-teh pri delodajalcih veliko povpraševanje in predstavljajo dodatne pogoje oziroma konkurenčno prednost za zaposlitev. Želimo tudi podati stanje na trgu dela, informacijo o značilnostih njihovih zaposlitev, uporabnosti znanj, pridobljenih v času študija, in znanjih ter kompetencah, ki bi jih dodatno potrebovali pri svojem delu diplomanti z izobrazbo inženir mehatronike ali informatike ter podati možnosti za njihovo zaposlovanje tudi v prihodnje.

1 Trenutna situacija v zaposlovanju diplomantov višješolskega izobraževanja v Republiki Sloveniji

Prehod mladih diplomantov s področja izobraževanja v področje dela je eden najzahtevnejših prehodov, a zanje ključnega pomena, saj z redno zaposlitvijo, ki jim zagotavlja socialno-ekonomsko neodvisnost, postanejo enakopravni člani družbe. Kako težaven je prehod mladih od zaključka šolanja v zaposlitev, je razvidno iz dejstva, da je po podatkih Statističnega urada RS stopnja brezposelnosti med diplomanti precej višja kot pri ostalih zaposljivih starostnih skupinah ter višja od povprečja v delovni sili.

V zaostrenih gospodarskih razmerah je za mlade zelo malo rednih in varnih zaposlitev. S strani delodajalcev je mogoče zaznati nezaupanje do mladih diplomantov, ki prinašajo iz šol nova znanja, nimajo pa še ustreznih delovnih izkušenj. Mnogi študenti si morajo zaradi slabih gmotnih razmer poiskati dodaten vir zaslužka za dokončanje študija in si tako že med študijem pridobijo določene delovne izkušnje, spretnosti in tudi osebne lastnosti, vendar imajo kljub temu še vedno veliko težav pri prehodu na trg dela. Nekateri delodajalci dajejo prednost pri zaposlovanju tistim, ki so bolj prilagodljivi in se predvidoma hitreje prilagodijo njihovim zahtevam, torej tudi mladim diplomantom. Mnogi pa se načeloma veliko raje odločijo zaposliti izkušenega delavca in tako mladim še dodatno onemogočajo hiter prehod iz šol v zaposlitev.

Za slovenski trg dela so sicer še vedno značilne prevladujoče zaposlitve za nedoločen čas, na drugi strani pa imamo zaradi slabih gospodarskih razmer in tudi nekaterih postavk v zakonodaji močno nagibanje delodajalcev k bolj fleksibilnim oblikam zaposlitve in izogibanju zaposlitev za nedoločen čas. Mladi, ki prvič iščejo zaposlitev, so velikokrat prisiljeni sprejeti delo za določen čas in druge oblike fleksibilnega zaposlovanja.

Verša in Spruk (2004, str. 21) ugotavljata, da danes delodajalci vidijo mlade kot delovno silo s pomanjkanjem delovnih izkušenj in delovne usposobljenosti, iz katere bi bilo mogoče sklepati na določene delovne lastnosti, kot so stalnost, pripadnost, odgovornost, avtonomnost

pri delu ipd. Delodajalci tako ne morejo oceniti delovnih navad in lastnosti mladih, zato jim njihovo zaposlovanje na pomembnejših delovnih mestih pomeni tveganje.

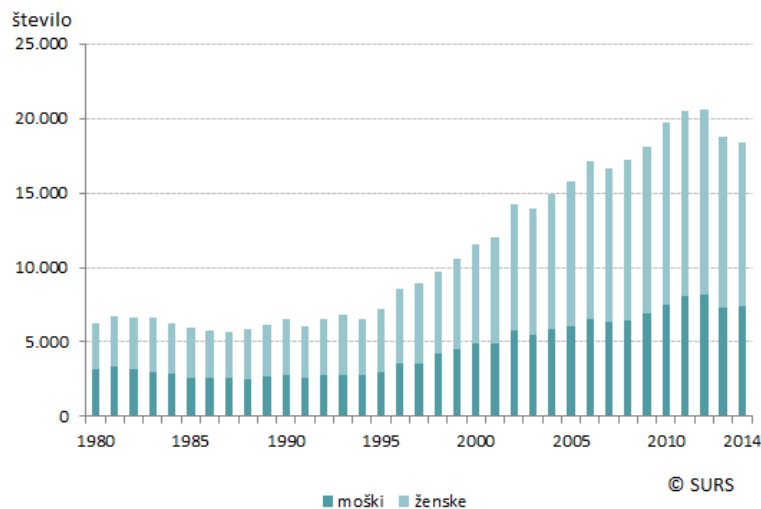
V zaostrenih pogojih zaposlovanja pa so marsikdaj prisiljeni prevzeti tudi delo, ki je pod ravno njihovih kvalifikacij. Tukaj je zelo dobrodošla pomoč države, ki še vedno spodbuja delodajalce k zaposlovanju mladih z dodatnimi ugodnostmi in sredstvi. Trg delovne sile in država kot povezovalka izobraževanja z delom sta pred vse večjimi izzivi. V slabši gospodarski situaciji, ki jo je povzročila finančna in gospodarska kriza, tehnični kader po podatkih ZRSZ lažje pridobi zaposlitev, še posebej kadar gre za usmerjenost v določeno panogo, kot so na primer informatika, mehatronika, varovanje ...

Gospodarstvo vedno, posebej pa še v kriznih situacijah, potrebuje izobražene strokovnjake, ki s svojim znanjem sledijo novim zahtevam trga in posledično novim tehnologijam. Delodajalci iščejo in potrebujejo pri kandidatih za zaposlitev določen skupek znanj, spretnosti, izkušenj in drugih lastnosti, ki jih lahko združimo v pojem zaposljivost. V času, ko trg dela ponuja bistveno manj ugodnih, vseživljenjskih zaposlitev, kot jih je nudil še v bližnji preteklosti, imajo nekatere skupine iskalcev zaposlitve največje težave. Med temi so zlasti mladi delovno še neizkušeni diplomanti, ki iščejo svojo prvo zaposlitev.

1.1 Populacija diplomantov višješolskega študija

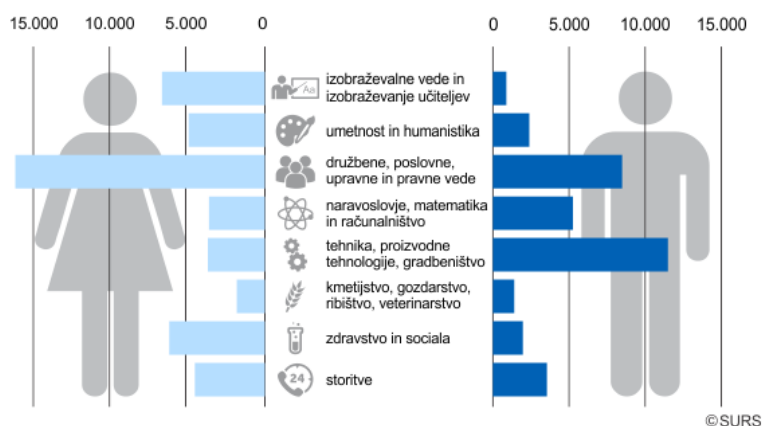
Spodnja grafa prikazujeta število diplomantov višješolskega in visokošolskega izobraževanja ter število diplomantov višješolskega in visokošolskega izobraževanja po področju izobraževanja in spolu v Sloveniji v letu 2014.

Graf 1: Diplomanti višješolskega in visokošolskega izobraževanja, Slovenija

Vir: SURS

Graf 2: Študenti višješolskega in visokošolskega izobraževanja po področjih izobraževanja (KLASIUS-P), Slovenija, študijsko leto 2014/15

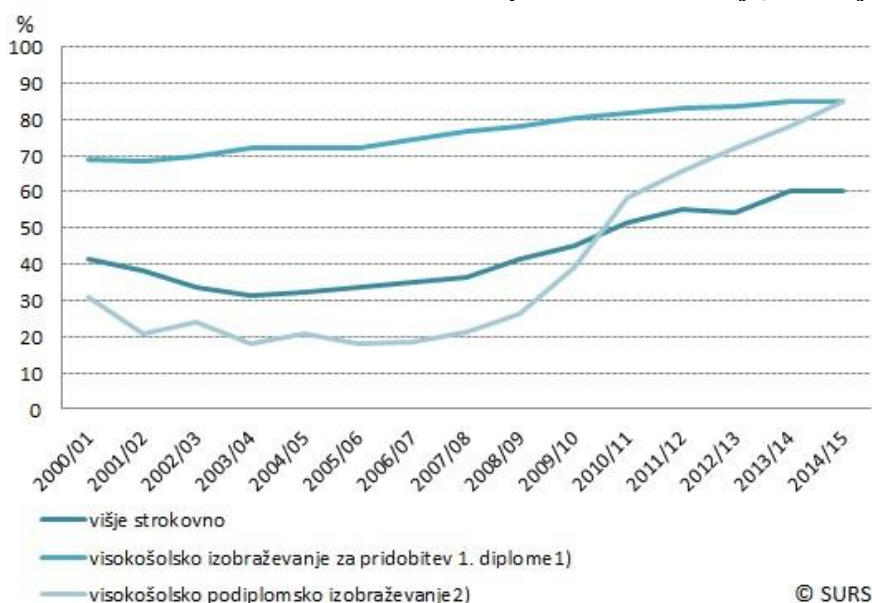
Vir: SURS

Po podatkih SURS-a je bilo v 1. četrtnem letu 2015 delovno aktivnih 143.000 mladih, od katerih jih je 20.000 delalo prek študentskega servisa. To pomeni, da je stopnja delovne aktivnosti med mladimi v 1. četrtnem letu 2015 znašala 42,5 %, medtem ko je skupna stopnja delovne aktivnosti znašala 51,0 %. Stopnja brezposelnosti med mladimi je znašala 18,4 % in je bila za 8,6 odstotnih točk višja od povprečja, ki je znašalo 9,8 %.

Največ mladih (15 – 29 let) v 1. četrtnem letu 2015 delalo v predelovalnih dejavnostih (35.000 ali 16,5 % vseh delovno aktivnih v tej dejavnosti), gledano relativno pa jih je največ delalo v gostinstvu: 13.000, kar je pomenilo 31,2 % vseh delovno aktivnih v tej dejavnosti.

Delež izrednih študentov med vsemi študenti je vsako študijsko leto manjši. V študijskem letu 2014/15 je med študenti višjega strokovnega izobraževanja 60 % rednih študentov. Pred desetimi leti (v študijskem letu 2004/05) jih je bilo 32 % (SURS).

Graf 3: Redni študenti med vsemi študenti po vrsti izobraževanja, Slovenija

Vir: SURS

1.2 Zakonodaja s področja dela in višjega šolstva

V Sloveniji višje strokovno izobraževanje dopolnjuje oziroma zaokroža ponudbo v terciarnem izobraževanju, postalo je njegov nepogrešljivi del. Čedalje pogosteje se tudi v Evropi poudarja nujnost takega izobraževanja, imenuje se Tertiary Short Cycle Education oziroma Sub-Degree Level ali Short Cycle Level (krajše terciarno izobraževanje oziroma kratki terciarni programi). V obsežni primerjalni študiji, ki jo je za konferenco ministrov, pristojnih za visoko šolstvo, v Berlinu leta 2003 pripravilo Združenje EURASHE – The European Association of Institutions in Higher Education, je prikazano tudi višje strokovno izobraževanje v Sloveniji. Združenje v študiji opozarja, da je v Evropi v kratko terciarno izobraževanje vpisanih 2,5 milijona študentov, kar nikakor ne sme biti prezrto, če hočemo postati najbolj dinamično, na znanju temelječe gospodarstvo na svetu (strateški cilj, ki ga je marca leta 2000 določil Evropski svet v Lizboni). Ugotavlja, da je to izobraževanje prepoznano kot vitalen del visokošolskega in da pomembno pripomore k razvoju vseživljenjskega izobraževanja. Prav zato priporoča, naj bo kratko terciarno izobraževanje upoštevano v bolonjskem procesu, naj bo vzpostavljen most med njim in stopenjskim (visokošolskim) študijem.

V Sloveniji je bil višješolski študij temeljito prenovljen v devetdesetih letih prejšnjega stoletja, saj z uveljavitvijo Zakona o visokem šolstvu ob koncu leta 1993 ta študij na visokošolskih zavodih ni bil več mogoč. Leta 1996 so bili sprejeti prvi novi, evropsko primerljivi dveletni višješolski študijski programi, nastali iz dejanskih kadrovskih potreb gospodarstva. Podlago za ustanovitev višjih strokovnih šol in sprejemanje študijskih programov je omogočil sprejet Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_srednje_in_visje_solstvo_ter_izobrazevanje_odraslih/visjesolsko_izobrazevanje/).

1.3 Prizadevanja Republike Slovenije na področju zaposlovanja mladih

Slovenija je v marcu leta 2013 sprejela reformo trga dela in s tem naredila prvi korak v smeri zmanjšanja segmentacije na trgu dela, vzpostavljanja fleksibilne varnosti zaposlitve, zmanjševanja stroškov zaposlovanja za nedoločen čas, harmonizacij zakonodaje z ostalimi nacionalnimi predpisi in mednarodnimi določili ter s tem posledično izboljšati tudi položaj mladih na trgu dela. Na področju študentskega dela je Slovenija v letu 2012 zvišala koncesijsko dajatev iz 12 na 23% in tako naredila študentsko delo manj konkurenčno drugim oblikam dela oziroma zaposlovanja. Nacionalni reformni program si prizadeva urediti tudi področje izobraževanja in kvalificiranja delovne sile. Na omenjenem področju želi vlada doseči večjo usklajenost ponudbe in povpraševanja po delovni sili, s poudarkom uskladiti ponudbo nižje kvalificirane in terciarno izobražene delovne sile s povpraševanjem po slednjih dveh, hkrati pa nadaljevati z reformami na področju poklicnega izobraževanja in usposabljanja (Vlada Republike Slovenije 2013).

Z nacionalnim reformnim programom si na področju srednješolskega izobraževanja vlada Republike Slovenije prizadeva spodbujati poklicno izobraževanje ter dualni sistem izobraževalnega in podjetniškega okolja, poudarek daje na prenos dobrih praks, internacionalizacijo in mobilnost.

Vrednost pripisuje tudi kariernemu svetovanju, ki ga je potrebno nadgrajevati in aktualizirati. Na področju visokošolskega izobraževanja je vlada določila kratkoročne in dolgoročne cilje, ki jih je potrebno v prid boljšemu izobraževalnemu sistemu in kasneje usklajenosti na trgu delovne sile, izpolniti oziroma doseči. V kratkoročnem obdobju stremi k spodbujanju internacionalizacije in izboljšanju kvalitete visokošolskega sistema. Dolgoročno pa si prizadeva doseči več sodelovanja med izobraževalnimi institucijami in drugimi gospodarskimi in negospodarskimi

družbami v prid srečevanja potencialne delovne sile s trgom oziroma delodajalci za lažjo uskladitev sposobnosti s potrebami na trgu. Dolgoročno stremi tudi k izboljšanju sodelovanja med izobraževalnimi institucijami in javnimi raziskovalnimi centri ter k postopnem povezovanju univerz z manjšimi javnimi raziskovalnimi institucijami (Vlada Republike Slovenije 2013). Zaradi boljše uskladitve ponudbe s povpraševanjem na trgu dela ima poseben pomen tudi življenjska karierna orientacija, kjer s pomočjo aktivnih politik zaposlovanja in zakonskimi ureditvami (ZUTD¹) država nudi posameznikom storitve in aktivnosti za določanje oziroma identifikacijo sposobnosti, kompetenc ter interesov za odločanje na področju zaposlovanja, izobraževanja, usposabljanja in izbire poklicev, kar vključuje tudi potrebe po informacijah o trgu dela, samostojno upravljanje kariere, osnovno in poglobljeno karierno svetovanje in učenje o načinih upravljanja kariere, kar bi pripomoglo k večji usklajenosti med ponudbo in povpraševanjem na trgu dela. Življenjsko karierno svetovanje bi bilo potrebno zagotoviti vsem skupinam delovne populacije: mladim v času šolanja, zaposlenim, samozaposlenim in brezposelnim. Omenjene storitve so trenutno na voljo le mladim v času šolanja ter brezposelnim preko ZRSZ ter drugih storitvenih podjetij s koncesijo (Vlada Republike Slovenije 2013).

Nacionalni reformni program (Vlada Republike Slovenije 2013) je srednjeročni načrt, ki se prioriteto ukvarja s projekti na področju uresničevanja Strategije Evrope 2020, ki jo je Evropska komisija sprejela marca 2010 kot krovno evropsko razvojno strategijo do leta 2020 za rast in delovna mesta. V okviru te strategije se je Evropski svet dogovoril o petih glavnih ciljih, ki naj bi hkrati usmerjali dejavnosti držav članic in Komisije. Eden izmed teh ciljev na področju izobraževanja je povečati delež prebivalcev z najmanj višješolsko izobrazbo med prebivalci v starosti 30–34 let na 40 %. Slovenija je ta cilj delno že dosegla, saj ima najmanj višješolsko izobrazbo 41,5 % žensk pri tej starosti. Cilju pa se je šele približno na polovico približal delež moških z najmanj višješolsko izobrazbo (22,9 %).

Glavni izzivi, ki ostajajo, so predvsem: zmanjšati število študentov, ki študija ne dokončajo, oziroma povečati stopnjo dokončanja študija ter povečati povezanost visokega šolstva z gospodarstvom.

V prihodnje bodo izvedeni ukrepi, s katerimi se bo prizadevalo razvijati kakovosten, pravičen (vsakemu, ki izpolnjuje vpisne pogoje se enkrat zagotovi brezplačno dostopen študij) in učinkovit visokošolski sistem ter povečati internacionalizacijo visokošolskega izobraževanja. Posebna pozornost bo namenjena zagotavljanju inovativnih odprtih učnih okolij za izvajanje različnih prožnejših visokošolskih organizacij in oblik študija ter spodbudam za oblikovanje interdisciplinarnih študijskih programov. Uredilo se bo financiranje visokega šolstva, avtonomija visokošolskih institucij in institucionalno akreditiranje. Tako se lahko vzpostavi stabilnost in tudi odgovornost za doseganje ciljev.

V letih 2015 in 2016 bodo med drugimi izvedeni naslednji ukrepi: vzpostavitev sistema za spremljanje zaposljivosti visokošolskih diplomantov, ustanavljanje kariernih centrov, uvajanje novih oblik svetovanja, ki bodo omogočale učinkovito načrtovanje karierne poti študentov od vpisa do zaposlitve, bolj celovito informiranost delodajalcev o programski ponudbi visokošolskih zavodov ter o doseženih kompetencah študentov in diplomantov za njihovo lažje vključevanje na trg dela.

S sofinanciranjem bo spodbujeno vključevanje študentov v projekte, ki se bodo izvajali v neposrednem partnerstvu visokošolskih zavodov z gospodarstvom in spodbujali: prenos znanja, uporabo inovativnega, problemskega in skupinskega pristopa k reševanju praktičnih problemov podjetij in lokalnih skupnosti oz. družbenega okolja ter razvoj praktičnih kompetenc, pridobitev splošnega znanja in izkušenj študentov. Projekti bodo še posebej spodbujali ustvarjalnost, inovativnost in podjetnost, torej kompetence, ki bodo poleg pridobljenega znanja ključne za lažji in uspešnejši vstop na trg dela.

¹ Zakon o urejanju trga dela (ZUTD)

V načrtu je tudi spodbujanje prožnejših oblik študija, vzpostavitev odprtih učnih okolij za učinkovito vključevanje pri pridobivanju učnih virov in pri sodelovanju v mednarodni strokovni skupnosti preko vlaganj v izmenjavo študentov ter preko skupnih pedagoških in raziskovalnih programov. Prav tako bodo v ospredju prizadevanja za povečanje kakovosti visokega šolstva, kar bo doseženo tudi z oblikovanjem modela kakovosti, samoevalvacije in zunanje evalvacije, spodbujanjem profesionalnega razvoja visokošolskih delavcev, povezovanjem z raziskovanjem ter večjo internacionalizacijo visokega šolstva (http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2015/nrp2015_slovenia_sl.pdf).

2 Vloga Višje strokovne šole Šolskega centra Kranj pri iskanju prve zaposlitve diplomantov

Študentovo pričakovanje, ko so vpiše na višješolski študij, je med drugim tudi to, da bo ob zaključku hitreje našel zaposlitev in da mu bo ta zaposlitev nudila ugodnejše pogoje za življenje. Na zaposlitveno izkušnjo diplomanta vpliva tudi odnos med njegovo kvalifikacijo in informacijami, ki jih pridobi na trgu delovne sile.

2.1 Anketa med diplomanti Višje strokovne šole v programih mehatronika in informatika

Višja strokovna šola Šolskega centra Kranj zagotavlja svojim diplomatom predmetno specifične kompetence, ki so na trgu dela prepoznane in sporočajo delodajalcem, da imajo ti diplomanti taka znanja in veščine, da bodo sposobni za produktivno delo. Kljub vsemu pa bi se lahko izkazalo, da bi lahko višja šola poleg znanja zagotovila svojim diplomantom še kaj, kar so ob vstopu na trg dela morda pogrešali, kar je bilo morda prezrto zaradi pomanjkanja ustreznih informacij. Da se to ne bi zgodilo, želimo od nekdanjih študentov pridobiti povratne informacije o tem, kakšno dodatno pomoč bi jim lahko višja šola nudila pri iskanju zaposlitve oziroma kako bi jih lahko še bolje pripravila na vstop na trg dela. V ta namen bomo med diplomanti programov mehatronike in informatike izvedli anketo, katere namen je analizirati zaposljivost diplomantov ter analizirati vlogo Višje strokovne šole pri iskanju prve zaposlitve svojih diplomantov. Prikazati želimo zaposlenost diplomantov v programu mehatronika in informatika, ki so diplomirali od leta 2008, ko so uspešno zagovarjali svoja diplomska dela prvi diplomanti, do vključno junija 2014.

Cilji Višje strokovne šole vezani na vlogo zaposljivost diplomantov so ugotoviti, ali so

- bili diplomanti v času šolanja seznanjeni z dejavnostmi, ki so se izvajale na šoli,
- bili diplomanti v času šolanja zadovoljni s študijem na Višji strokovni šoli,
- bili zadovoljni s posredovanjem informacij v zvezi z možnostmi zaposlitve,
- lahko izkoristili možnosti povezovanja podjetij in študentov.

V anketi bomo izvedeli, kje so diplomanti pridobili največ informacij o študiju na naši šoli, kdo je imel ali kaj je imelo največji vpliv na njihovo odločitev za študij na Višji strokovni šoli. Ugotovili bomo, kako so bili zadovoljni s posameznimi komponentami študija na Višji strokovni šoli (izvedbo študijskega programa, delom in odnosom predavateljev ter ostalih zaposlenih na šoli, pridobljenim znanjem, veščinami/kompetencami ostalih zaposlenih na šoli, izvedbo izpitov, mentorstvom pri diplomi, informacijsko podporo študiju, izpolnitvijo pričakovanj glede študija ter s študijem v celoti). Diplomante bomo prosili, da ocenijo, v kolikšni meri se strinjate s trditvami glede kompetenc pridobljenih v času študija (teoretično strokovno znanje, sposobnost uporabe znanja v praksi, sodelovanje v skupini, timu, socialne

spretnosti, podjetnost in samoiniciativnost dela, prilagodljivost, spretnost za organizacijo lastnega dela in časa, spretnosti vodenja, sposobnost analize in sinteze, uporabe sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije, pisno in ustno komuniciranje, znanje sporazumevanja v tujem jeziku, sposobnost raziskovanja, sposobnost pridobivanja in obdelave informacij iz različnih virov, učenja, odločanja, inovativnost).

Prav tako jih bomo vprašali, ali so oz bodo po zaključenem študiju na Višji strokovni šoli nadaljevali s formalnim izobraževanjem.

Izvedeli bomo, ali razmišljajo o svoji zaposlitveni in profesionalni poti po končanem študiju (iščejo ustrezno delo oz. imajo zamisel ali izdelan načrt o svoji zaposlitvi po končanem študiju). Ugotovili bomo tudi, kakšen je bil njihov zaposlitveni status med študijem, kako se je/bo po zaključku izobraževanja spremenila njihova zaposlitev, če so imeli zaposlitev že pred diplomiranjem. Prosili jih bomo, da ocenijo, v kolikšni meri so njihove prednosti vplivale, da so dobili zaposlitev (ustrezna izobrazba, izkušnje, znanje tujih jezikov, znanje uporabe računalnika, spretnost vodenja, organizacije, odločanja, komunikacijske sposobnosti, timsko delo) oz. ali so dobili zaposlitev zaradi poznanstev. Vprašali jih bomo tudi, če so po diplomiranju menjali zaposlitev in ali so po diplomiranju napredovali na višje in bolje plačano delovno mesto.

Za nas po pomembno izvedeti, kolikšno podporo so imeli s strani Višje strokovne šole (v času študija) in ali so prejeli dovolj informacij o študiju, možnostih zaposlitve po diplomi, ali so pridobili znanja o tem, kako iskati zaposlitev, imeli možnost narediti načrt profesionalne kariere ter ali so imeli možnost stikov s potencialnimi zaposlovalci.

Prosili bomo diplomante, da ocenijo, v kakšni meri so njihove delovne izkušnje (študentsko delo, zaposlitve, prakse idr.) povezane z vsebino študija, dopolnile njihovo znanje, omogočile poznanstva ugodna za prihodnjo zaposlitev, dale idejo, kako zaslužiti denar. Izvedeli bomo tudi, kakšno je njihovo zadovoljstvo s sedanjim delom ter ali je njihova zaposlitev skladna s pridobljeno višješolsko izobrazbo.

Na podlagi rezultatov ankete bomo pripravili predloge za konkretno izboljšanje kvalitete izobraževanja na Višji strokovni šoli.

2.2 Pomoč študentom pri načrtovanju kariere

Za zagotavljanje boljše pripravljenosti diplomantov na iskanje prve zaposlitve predlagam, da Višja strokovna šola posveti več pozornosti kariernemu svetovanju oz. omogoči svojim študentom pridobiti čim več znanja s tega področja že v času študija. Tu bi bili za našo šolo zanimivi dve možnosti. Po zgledu nekaterih visokošolskih zavodov in v skladu s prizadevanji državnih institucij bi lahko razmislili o ustanovitvi kariernega centra, ki bo lahko na podlagi z anketo pridobljenih povratnih informacij izvajal dejavnosti za izboljšanje možnosti zaposlovanja diplomantov Višje strokovne šole. Druga možnost pa bi bila vključitev vsebin karierne orientacije v kurikulum.

2.2.1 Karierni center

Iz trenutne situacije in prizadevanja Republike Slovenije na področju zaposlovanja diplomantov je razvidno, da obstajajo uporabne smernice za izboljšanje možnosti za diplomante, da po končanem študiju najdejo svojo prvo zaposlitev. V prizadevanjih sicer prevladujejo strategije, ki so bolj usmerjene k diplomantov visokošolskega študija, a so po mojem mnenju povsem sprejemljive in koristne tudi za diplomante višje šole.

Na njihovi podlagi in po zgledu nekaterih visokošolskih ustanov je nastala tudi zamisel in namera o ustanovitvi kariernega centra na Višji strokovni šoli Šolskega centra Kranj.

Hitre spremembe na področju trga delovne sile in izobraževanja so vplivale na razvoj karierne orientacije na vseh ravneh izobraževanja. Z implementacijo bolonjskega procesa se te spremembe kažejo tudi v razvoju karierne orientacije v visokem šolstvu. Čas je, da o tem razmislijo tudi višje šole. Menim, da prisotnost kariernega centra na višji šoli pomembno poveča njeno uglednost, pa tudi konkurenčnost, saj lahko vpliva na odločitev študentov za vpis na takšno višjo šolo, ki bo poleg strokovnih znanj in kompetenc omogočala tudi uspešno načrtovanje poklicne kariere.

Karierni center bi spremljal študente skozi celoten študij in jih s svojimi aktivnostmi pripravljaj na vseživljenjsko učenje in vseživljenjski karierni razvoj.

2.2.2 Karierna orientacija kot del izobraževalnega kurikulumu

Poleg razširjenosti kariernega svetovanja, ki ga izvajajo posamezni zavodi, centri, strokovni delavci in druge organizacije, je na področju karierne orientacije še veliko rezerv. Programi karierne orientacije bi namreč svojo funkcijo lahko opravljali boljše, če bi postali sestavni del kurikulumu. Izobraževalni sistem je tisti, skozi katerega posamezniki odkrivajo svojo poklicno identiteto in pridobivajo znanja ter veščine za iskanje zaposlitve (Bervar, 2006). Vsebine karierne orientacije bi lahko vključili v kurikulum v obliki seminarjev (koraki načrtovanja kariere, učenje zaposlitvenih veščin, pisanja življenjepisa, priprava na zaposlitveni razgovor ipd.) Del teh vsebin pomeni tudi pripravo študenta na iskanje zaposlitve, za načrtovanje poklicne poti, razvoj poklicne kariere in motiviranje za vseživljenjsko učenje. Tudi na področju višješolskega študija je pomembno zagotoviti študentom možnost, da si med študijem pridobijo znanje in veščine, s pomočjo katerih bodo lahko načrtovali svoje zaposlovanje in kariero.

Zaključek

Prehod diplomantov Višje strokovne šole s področja izobraževanja v področje dela je eden najzahtevnejših prehodov, a zanje ključnega pomena, saj z redno zaposlitvijo, ki jim zagotavlja socialno-ekonomsko neodvisnost, postanejo enakopravni člani družbe. Pri tem prehodu ima višja šola lahko pomembno vlogo. Trenutna situacija na področju zaposlovanja diplomantov ter prizadevanja institucij Republike Slovenije in Evropske unije na področju zaposlovanja mladih so lahko temelj za povečanje aktivnosti Višje strokovne šole v zvezi z zagotavljanjem kakovosti izobraževanja ter uspešnega kariernega načrtovanja svojih študentov. Zato smo pripravili anketni vprašalnik za diplomante programov mehatronike in informatike, s pomočjo katerega bomo analizirati zaposljivost diplomantov ter vlogo Višje strokovne šole pri iskanju prve zaposlitve svojih diplomantov.

Oblikovali smo tudi predloge za pomoč študentom pri načrtovanju kariere, in sicer ustanovitev kariernega centra ali vključitev vsebin karierne orientacije v kurikulum.

Na podlagi v članku navedenih spoznanj verjamem, da bodo aktivnosti Višje strokovne šole šolskega centra Kranj prispevale k večji zaposljivosti diplomantov, saj bodo tako lažje prepoznali svoje prednosti in slabosti, imeli bodo možnost izboljšanja zaposlitvenih in ostalih veščin, ki jih vsak študent potrebuje pri načrtovanju svoje kariere. V kolikšni meri pa bodo te informacije koristile študentom, je predvsem odvisno tudi od njihove aktivne angažiranosti.

Viri:

Bervar, J. (2006) *Povzetki strokovnih razprav o temi Vključevanje poklicne orientacije in svetovanja v kurikulum*. Dostopno na:

<http://www.guidance-europe.org/country/SLOVENIA/teme/kurikulum/jana5>

EURASHE (European Association of Institutions in Higher Education). Dostopno na:

<http://www.eurashe.eu/>

Nacionalni reformni program 2015–2016. Dostopno na:

http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2015/nrp2015_slovenia_sl.pdf

Pavlin, S. (2012) *Slovensko visoko šolstvo s perspektive zaposljivosti diplomantov*, Ljubljana: FDV

Spruk, V & Verša, D. (2004) *Mladi diplomanti na trgu delovne sile*, Ljubljana: Zavod RS za zaposlovanje.

SURS, SI-STAT podatkovni portal: *Podatki o aktivnem in delovno aktivnem prebivalstvu ter skupni podatki o diplomantih in študentih*. Dostopno na:

<http://pxweb.stat.si/pxweb/dialog/statfile2.asp>

Temeljni predpisi o višjem strokovnem izobraževanju. Dostopno na:

http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_srednje_in_visje_solstvo_ter_izobrazevanje_odraslih/visjesolsko_izobrazevanje/

Zakon o urejanju trga dela (ZUTD). Dostopno na:

<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201080&stevilka=4304>

Zavod RS za zaposlovanje. Dostopno na: http://www.ess.gov.si/trg_dela